



Bugarski i češki mrežni jezikoslovni izvori

ELEXIS ili *European Lexicographic Infrastructure* međunarodni je projekt koji okuplja stručnjake iz područja leksikografije, jezikoslovlja i obrade prirodnoga jezika, razvija različite alate za izradu rječnika i rad s rječnicima, od kojih su najpoznatiji Sketch Engine (<https://www.sketchengine.eu/>), alat za pretraživanje i izradu korpusa vrlo koristan ne samo za izradu rječnika nego i za mnoga jezikoslovna istraživanja; Lexonomy (<https://www.lexonomy.eu/>), alat za izradu rječnika i njegovo objavljivanje na mreži; EDiE – ELEXIS Dictionary Evaluator (<https://github.com/elexis-eu/edie>), kojim se procjenjuju postojeći rječnici; Elexifier (<https://elexifier.elex.is/>), koji pretvara rječnike u formatima PDF i XML u standardizirane računalno čitljive formate (TEI dokumente) itd. ELEXIS dodjeljuje stipendije za posjete znanstvenika nekim od ELEXIS-ovih partnera (Visiting grant), u sklopu kojih omogućuje rad na pojedinim projektima te pomoć svoje mreže znanstvenika. U sklopu ELEXIS-ova programa stipendiranja posjetila sam Institut za bugarski jezik Prof. Lyubomir Andreychin.

Bugarski mrežni jezikoslovni izvori

Institut za bugarski jezik Prof. Lyubomir Andreychin (Институт за български език) pri Bugarskoj akademiji znanosti vodeća je ustanova za proučavanje bugarskoga jezika, a u projektu ELEXIS sudjeluju Odjel za bugarsku leksikologiju i leksikografiju te Odjel za računalno jezikoslovlje. Na svojim mrežnim stranicama donose mnogo jezičnih izvora od kojih ću navesti samo neke. Na mrežnoj stranici <http://ibl.bas.bg/en/resursi/> dostupna

je većina jezičnih izvora s objašnjenjima na engleskome. Dio je tih izvora nastao u sklopu kampanje *Написаното остава. Пиши правилно!* (Napisano ostaje. Piši pravilno!), čiji je cilj osvješćivanje važnosti pismenosti, obrazovanja i znanosti.



1. slika: Napisano ostaje. Piši pravilno!

* Ana Mihaljević znanstvena je suradnica u Staroslavenskom institutu. Ovaj su rad financirali projekt *Elexis – European Lexicographic Infrastructure* i Hrvatska zaklada za znanost projektom *Retrodigitalizacija i interpretacija hrvatskih gramatika do ilirizma* IP-2018-01-3585.

Na stranici <http://ibl.bas.bg/ezikovispravki/> dostupni su jezični savjeti za bugarski jezik, a savjeti se mogu tražiti i telefonski i e-porukom.

Najveći je projekt Instituta za bugarski jezik izrada jednojezičnoga bugarskog rječnika *Речник на българския език*. Rječnik izlazi i u tiskanome obliku i mrežno.

Dostupan je na stranici <http://ibl.bas.bg/rbe/>. Retrodigitalizirani su raniji svesci rječnika, a u tijeku je izrada novih svezaka. Cilj je rječnika obuhvatiti ukupno leksičko blago bugarskoga jezika, što osim standarda uključuje i stare te dijalektne riječi. Među ostalim, rječnik nastaje i na temelju *Bugarskoga nacionalnog korpusa*, koji je dostupan na stranicama <http://search.dcl.bas.bg/>.



2. slika: Portal jednojezičnoga bugarskog rječnika

Rječnički portal http://ibl.bas.bg/dictionary_portal/ omogućava pretragu nekoliko rječnika, među kojima su i *Rječnik novih riječi* i *Rječnik bugarskoga jezika*. Na mrežnim stranicama Instituta za bugarski jezik dostupne su i mnoge jezične igre i materijali za učenje bugarskoga jezika namijenjeni različitim razinama i uzrastima govornika. U sklopu rubrike *Езикови бележки* donose se zanimljivi kraći članci o različitim temama povezanim s određenom jezičnom pojavom. Na stranici <http://ibl.bas.bg/infolex/synonyms.php> korisnik može pretraživati istoznačnice i bliskoznačnice, suprotnice, frazeme i novotvorenice. Na stranici <http://dcl.bas.bg/bulnet/> dostupan je bugarski WordNet, na kojemu, među ostalim, korisnik može pretraživati više od 250 000 sinonima u bugarskome te njihove engleske istovrijednice. Institut za bugarski jezik posebnu pozornost posvećuje i bugarskim dijalektima. Karta bugarskih dijalekata dostupna je na stranici http://ibl.bas.bg/bulgarian_dialects/.

U sklopu Instituta radi se i na drugim rječnicima, kao što je *Etimološki rječnik*, koji je u skeniranome obliku dostupan na mrežnim stranicama instituta na adresi <https://ibl.bas.bg/ber/>.

Institut za bugarski jezik nije jedina bugarska ustanova koja objavljuje mrežna izdanja svojih rječnika. Na stranicama sofijškoga sveučilišta na portalu *Cyrrillomethodiana* (<https://histdict.uni-sofia.bg/>) dostupni su različiti korpusi starijega jezika, mrežni *Старобългарски речник* (https://histdict.uni-sofia.bg/oldbgdict/oldbg_search/) te različiti stariji ili povijesni rječnici.

<i>Cyrrillomethodiana</i>	
<ul style="list-style-type: none"> » Вход » Текстов корпус » Хронограф » Стб. речник » Ист. речник <ul style="list-style-type: none"> » Словоформи » Евт. речник » Терм. речник » Търсене » Средновековен речник 	<p>Старобългарски речник</p> <p>гора</p> <p>гора -гы эс</p> <p>Планина, възвишение в баска дѣбрь исплѣнитъ сѧ. н в баска гора н дѣльмѧ съвѣритъ сѧ <i>М.Лк.3.5.3 А СК</i> пакъ поатъ н дивеомъ на вѣсакътъ на горы <i>М.Мт.24.16 З А СК Б</i> единъ жи на дисати оучиннѣ. ѡдъ вѣ гланинѣ. вѣ горѣ тѣможъ повѣстъ нѣтъ <i>М.Мт.28.16.5.14 З. А. Срв. С240.2</i> стѣнѣдѣшюу жи ганюу съ горы. вѣ сѣдѣтъ его нѣжъ народи агънози <i>М.Мт.8.1.3. А. СК. Срв.Мк.9.9 М.3</i> і придѣ вѣ в сѣнини агънозо пасомѣ вѣ горѣ <i>М.Лк.8.32.3 А СК</i> гора стѣнѣ сѧ вѣ нѣжъ вѣсѣмѧ сѧ <i>сѧ сѧ СП.73.3</i> прѣвѣтѣ по горагѣ тѣко птица <i>СП.10.1</i> горы <i>СЕ.59б.12</i> і по сѣдѣтъ мѣсѣа. і нѣмѧ вѣ горѣ тѣлѣмѧ сѧ <i>К.13б.35</i> аени жи придѣ стадо воловъ изъ горы. і покланѣша сѧ нѣмюу ѡтѣмъ <i>С.26.20</i> тако бо н до дѣнѣшнѣмѣ дѣне вѣтъ нараштинни горы тѣмъ <i>С.217.23</i> Образно. нрѣдѣнѣ вѣдѣвѣрѣти сѧ вѣспѣтъ. н горы тѣко овлѣни. і дѣльмѧ тѣко агънци овлѣни <i>СЕ.3б.5,9</i></p> <p>съ горы <i>зѣмѣтѣв</i> Отначало нн прѣдѣжитѣ зѣмѣ. нн сѣвѣра. нн мѣдѣн вѣ поасѣдѣ вашнѣ. съ горы прѣждѣ прѣтъ ѡ (!) тѣбѣ. сѣвѣромѣастѣна сѣказанин <i>С.411.6</i></p> <p>отъ горы до ннѣтъ [ннѣтѣу] <i>мѣтѣу</i> От горе до долу і катапетѣзна црѣковѣмѣ. раздѣтъ сѧ. на дѣвоѣ отъ горы до ннѣтъ <i>3.Лк.23.45А</i></p> <p>отъ горы дожи н до долу <i>ѡто зѣмѣтѣв [вар. ѣтѣмѣтѣв]</i>, ѣос; кѣтѣо От горе до долу, надлѣжъ облѣвѣна вѣ котѣмъ агънѣнѣ. раздѣрѣнѣ отъ горы дожи н до долу <i>С.187.5—6</i></p> <p>днѣвѣна гора <i>сѧ Флѣмѣтѣу бѣос</i>; Планина около Антиохия, наречена така поради чудесата, които извършвал свети Симеон, който живял в нея <i>Лѣцѣ мѧ нѣ. стѣ симѣона вѣнѣшѣго на днѣвнѣ гѣрѣ. А.146б.8</i></p>

3. slika: Portal *Cyrrillomethodiana*

Češki mrežni jezikoslovni izvori

U sklopu projekta *Retrodigitalizacija i interpretacija hrvatskih gramatika do ilirizma – RETROGRAM*, IP-2018-01-3585, voditeljice Marijane Horvat, koji sufinanciraju Hrvatska zaklada za znanost i Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, posjetila sam dva instituta pod Češkom akademijom znanosti – Slovanský ústav, koji se bavi svim slavenskim jezicima, njihovim međusobnim odnosima i odnosima s drugim jezicima te Ústav pro jazyk český, tj. Institut za češki jezik. Oba instituta posebnu pozornost posvećuju svojim mrežnim izvorima, od kojih ću neke ukratko prikazati. Ústav pro jazyk český, kao i bugarski institut, ima službu za jezične savjete koja pruža telefonske ili pisane savjete. Odgovore na dosad postavljena pitanja moguće je naći na stranici <https://dotazy.ujc.cas.cz/>. Na mrežnoj stranici <https://slovníkcestiny.cz/uvod.php> dostupan je *Akademický slovník současné češtiny*, tj. akademski rječnik suvremenoga češkoga, koji donosi kratku definiciju riječi uz osnovne gramatičke oblike i odrednice te nekoliko primjera uporabe.

Rječnik obuhvaća riječi suvremenoga češkoga, tj. one koje su zabilježene u uporabi u razdoblju nakon 1945. Institut razvija i gramatički portal *Internetová jazyková příručka* (<https://prirucka.ujc.cas.cz/>), na kojemu se navode svi oblici pojedine riječi, primjeri uporabe, frazemi u kojima se pojedina riječ nalazi, poveznice s rječnicima u kojima je riječ potvrđena i razne druge napomene. Portal je dostupan na češkome i na engleskome te je iznimno koristan svima koji uče češki jezik.

Hlavní stránka | Hledání konkrétního slova nebo tvaru slova.
 O příručce |
 Nápověda |
 Mobilní verze |
 Návštěvnost |
 English version |
 Související odkazy: |
 Jazyková poradna |
 ČSN 01 6910 |
 Zajímavé dotazy |
 Databáze dotazů |

pán
 dělení: pán¹
 rod: m. živ.

	jednotné číslo	množné číslo
1. pád	pán	pánové, pánů ²
2. pád	pána	pánů
3. pád	pánovi, pánů ²	pánům
4. pád	pána	pány
5. pád	pane ³	páni, pánové
6. pád	pánovi, pánů ²	pánech
7. pád	pánem	pány

příbuzná slova: pan⁵, pánův⁶
 příklady: je z něho velký pán; císar pán⁷; Vážený pan Dvořák⁸; Vážený pane Kubišto⁹; p. Novák a pi Nováková¹⁰; o panu inspektorovi²; pan Vok; páni z Rožmberka; poprava 27 českých pánů; Kristus Pán; Pán Bůh; Pán; pro pána; propána; pro pána boha; pro pána boha; propána boha¹¹;
 pánovy rozkazy
 frazeologie: být pánem situace; být svým pánem; jaký pán, takový krám; dvěma pánům nelze sloužit; neriká mu to pane

4. slika: Portal *Internetová jazyková příručka*

Na stranici <https://lexiko.ujc.cas.cz/> dostupni su još mnogi drugi mrežni izvori Instituta za češki jezik.

Za one koji uče češki jezik također je iznimno koristan i rječnik dostupan na stranici <https://slovník.seznam.cz/>, koji se može pretraživati i po hrvatskim istovrijednicama.

SEZNAM.CZ
 Slovník

🔍 pas Chorvatský

• Do češtiny Do chorvatštiny

pas [pas]

Podstatné jméno, rod mužský

pes
 dalmatinski pas → dalmatin
 (lovački) pas → lovecký pes
 morskí pas *m* (zool.) → žralok
 ovčarski pas → ovčák (pes), ovčácký pes
 pas čuvar *m* → hlídací pes (i pfen.)

Podstatné jméno, rod mužský

1 **pás** (část těla)
 2 **pás** (připínací ap.)

Podstatné jméno, rod mužský

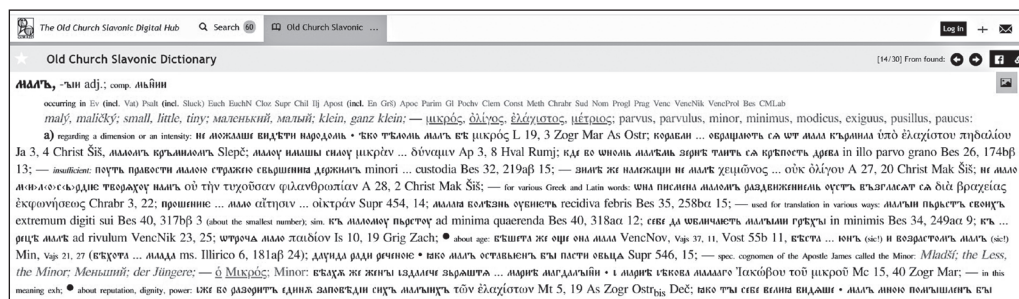
5. slika: Portal *Seznam.cz*

Češkomu u ranijim razdobljima Institut za češki posvetio je poseban portal *Vokabulář webový* dostupan na adresi <https://vokabular.ujc.cas.cz/>. Na tome su portalu dostupni različiti rječnici staročeškoga, digitalizirana literatura i korpusi.



6. slika: Portal *Vokabulář webový*

Starijim je jezičnim razdobljima posvećen i portal *Gorazd*, portal posvećen starocrkvenoslavenskome koji izrađuje Slovanský ústav. Portal je dostupan na stranici <http://gorazd.org/>. Na njemu je dostupno nekoliko starijih rječnika, od kojih je u hrvatskome kontekstu najvažniji *Slovník jazyka staroslověnského* jer se njime koristimo i pri izradi *Rječnika crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije*, koji se izrađuje na Staroslavenskome institutu. Na portalu je dostupan i popis digitalnih baza crkvenoslavenskih rukopisa i popis mrežnih rječnika.



7. slika: Portal *Gorazd*